

det skal ikke være meget langvarigt, og det drejer sig jo ogsaa for saa vidt om en Afstemning for eller imod Loven, hvilken jeg forhaabentlig maa kunne motivere, uden at Bemærkningerne specielt knytter sig til de stillede Vendinger.

Formanden (Sofus Høgsbro): Ja, det er netop ogsaa Lovforslaget i dets Helhed, der foreligger til Behandling.

S. Sager: Altsaa, i vore Dage er jo Spørgsmaalet om Statssocialismen og de rette Grænser i saa Henseende et staaende Spørgsmaal. Jeg ønsker ikke at rejse det ved denne Lejlighed, og det var heldigt, om man kunde undgaa en vidtløftig Debat i saa Henseende. En Ting tror jeg, man vil indrømme mig, og det er, at selv om man ikke i nogen Henseende — og det benægter jeg baade for mit eget og ogsaa for deres Bedkommende, paa hvis Vegne jeg taler — er Manchestermand, Individualist eller hvad man nu kalder det, men fuldt ud anerkender Statens Samsundsopgaver, vil dog vistnok alle indrømme, at det kommer væsentlig an paa, hvor man drager Grænserne, og man vil vistnok indrømme, at er der et Punkt, hvor man maa være særlig forsigtig, er det med Hensyn til Kreditten. Er først Kreditten stillet til alles Raadighed — jeg taler her i Almindelighed — og er det fra Statens Side erkendt, som en Forpligtelse at skaffe alle Kredit, er den statssocialistiske Stat i Virkeligheden gennemført, endog ogsaa meget yderligt. Naar altsaa netop Spørgsmaalet om Kreditten foreligger her, tror jeg, man enden at komme ind paa det store almindelige Spørgsmaal: Statssocialisme eller ikke, vil sige, at der er særlig Anledning til at være forsigtig af rent praktiske Grunde. Nu skal jeg naturligvis indrømme, at man i dette Lovforslag har søgt at drage Grænser, men hvad der ikke destomindre er sikkert, er, at man nu stiller Statens Kredit til Raadighed for den talrigste Klasse i Landet, nemlig for Landbrugene. Det er ikke som ved Husmandskreditforeningsloven, hvor man indskrænker sig til at hjælpe de smaa, som det hedder — jeg skal senere komme til de Bemærkninger, der i saa Henseende bleve fremfattede, da Lovforslaget om Husloddene vare for, da jeg ikke kunde være til Stede den Gang. Det er altsaa ikke længere en Undtagelseslov i saa Henseende, men det maa i Grunden siges at være gjort til Regel her i Landet, at Statens Kredit maa være til Raadighed for private Laaneforeninger, naar de paagældende Samsundslag ere eller mene sig at være i Forlegenhed.

Her er ikke Spørgsmaal om en øjeblikkelig Forlegenhed, ikke om en Krise, hvor Statskreditten skal træde til, nej det er en permanent Krise, vi have, en Krise, som man ingen Ende kan se paa, og her godkender man det Princip, at Staten skal træde til over for private Laangivere og stille Statens Penge til Disposition til en eller anden vilkaarlig valgt Rent. Jeg ser, at den ærede Ordfører noterer, men jeg paastaar, at Renten er temmelig vilkaarlig valgt. Jeg ser ikke, hvorledes man, naar man godkender dette Princip, kan slippe derfra, naar der fra andre Sider stilles akkurat den samme Fordring. Naar der bliver Vansteligheder for Industrien, og der saa stilles den samme Fordring, vil man saa kunne nægte den? Maa ske det er suldt overvejet. Det vilde interessere mig at høre, om man mener, at det er en Slags Undtagelseslov, som efter saa Mars Forløb kan ophæves, efter at den har virket og gjort Gavn, eller om man er klar over, at naar man først har slaaet Princippet fast, vil Befolkningen forlange mere og mere. Statskassen har alle Lyst til at komme i Forbindelse med, det vil sige paa denne Maade, og naar man først har slaaet Princippet fast for den talrigste Stand i Landet, ser jeg ikke, at man kan nægte andre de samme Fordele. Smaaskipperne blive trykkede af Jærnbaner og Dampstibe, og jeg ved ikke, hvorledes jeg, hvis jeg nu stemte for denne Lov — hvad jeg hjertens gerne vilde gøre af Hensyn til det betrængte Landbrug — skulde sige nej til dem, der vilde have Statens Penge til en Kreditforening for at skaffe Stibe, og for at gaa videre til den anden her foreliggende Lov, hvorfor ikke ogsaa lige saa godt give Stibe for Statens Penge, som at skaffe Jolk paa Landet Huse med Jord? Jeg kan ikke se rettere, end at der er en vis aandelig Forbindelse mellem de to opførte Love i saa Henseende. Jeg kan ikke se, at man, naar man har stillet sig paa det Standpunkt, som nu Flertallet og den højtærede Regering har gjort, kan stoppe op paa denne statssocialistiske Bane. Vi ere jo alle mere eller mindre Socialister eller Individualister, thi i en hvilken som helst Opfattelse af Samsundet er der selvfølgelig lidt, der nærmer sig til den ene eller den anden Side; men det er de rette Grænser, det kommer an paa at trække, saaledes at de i en given Tidsperiode ere i Overensstemmelse med Folkets Vilkaar og Karakter og Individernes Trang. Men gaar man dertil, at Landbruget ikke selv skaber Institutioner, til hvilke en vis Støtte fra Staten paakalbes, men at man fra Statens Side pousserer Kreditspørgs-